De nieuwe wereldorde

Beschrijving

Het vredesdividend is op. In Davos vorige maand sprak Mark Carney, de Canadese premier: â??Dit is geen overgang, maar een breuk.â?• Hij vergeleek onze situatie met het late communisme, iedereen wist dat het systeem niet klopte, maar niemand durfde het hardop te zeggen. Zo hebben we decennialang gedaan alsof de internationale samenwerking voor iedereen werkte, terwijl de scheuren steeds zichtbaarder werden.

Van Pax Americana naar great power politics

De naoorlogse wereldorde was geen luxe, maar een noodzaak geboren uit de as van twee wereldoorlogen waarin bijna 100 miljoen mensen stierven â?? Ã©Ã©n op de 23 mensen destijds. Het doel was glashelder: dit nooit meer laten gebeuren. Landen spraken af economische wapens zoals tarieven niet tegen elkaar te gebruiken. Via vrijhandel, de VN en bondgenootschappen zoals de NAVO ontstond een systeem dat zeventig jaar standhield.

Die wereld is definitief voorbij. De geopolitieke risicoindex, die in de jaren 2010 rond de 100 schommelde, springt sinds 2022 structureel naar 200 en hoger. Het aantal staatsconflicten, na de Tweede Wereldoorlog stabiel tussen 5 en 10, verdrievoudigde na 2010. Dat jaar markeert het einde van de oude wereldorde â?? niet 2008, niet 2016, maar 2010, toen de Pax Americana ophield en great power politics terugkeerde.

Chinaâ??s mercantilistische sprint

De opkomst van China illustreert de verschuiving. Niet door vrije markten en natuurlijk comparatief voordeel, maar door extreem mercantilisme: royale exportsubsidies, staatsgestuurde kredietverlening, gunstige belastingregimes en strategische plannen zoals â??Made in China 2025â?•. Het resultaat: Chinaâ??s aandeel in de wereldwijde productie verviervoudigde naar 32%, terwijl dat van Amerika met een derde daalde naar 20%.

China produceert 80% van alle drones, 70% van alle batterijen, heeft 232 keer de scheepsbouwcapaciteit van de VS en kent achtmaal zoveel STEM-promovendi (STEM: Science, Technology, Engineering, Mathematics). Het handelssurplus bedraagt $1.200 miljard per jaar â?? de â??Second China Shockâ?• die de-industrialisering van de rest van de wereld betekent. Sinds China in 2001 tot de WTO toetrad, verloor de Amerikaanse industrie een derde van alle banen.

Van gebeurtenis naar paradigmaverschuiving

Cruciaal is het onderscheid tussen geopolitieke gebeurtenissen en paradigmaverschuivingen. Ruslands annexatie van de Krim in 2014 was een gebeurtenis van beperkte impact, markten herstelden snel. De invasie van OekraÃ¯ne in 2022 was een paradigmaverschuiving: Duitse staatsobligatierentes schoten structureel omhoog, Europa reorganiseerde zijn energievoorziening, defensie-uitgaven stegen wereldwijd, en Moskou verdiepte zijn â??no-limitsâ?• partnerschap met Peking.

Hetzelfde patroon bij het Midden-Oosten. De Golfoorlog in 1990 was een overzienbaar conflict: de VS leidde een coalitie, Saoedi-ArabiÃ« verhoogde productie, olieprijzen normaliseerden. De Arabische Lente in 2011 triggerde een golf van instabiliteit die Amerika aanzette tot fundamentele heroriÃ«ntatie: weg van afhankelijkheid van het Midden-Oosten naar zelfvoorziening via schaliegas. De Amerikaanse olieproductie verdubbelde sindsdien.

En de handelsoorlog. De valutadisputen tussen VS en China begin deze eeuw bleven diplomatiek theater zonder tarieven. De handelsoorlog die Trump in 2018 startte was fundamenteel anders: echte tarieven op $360 miljard aan Chinese importen. Chinaâ??s aandeel in het Amerikaanse handelstekort daalde van bijna 50% naar 25%. Supply chains werden herordend, met Vietnam en Mexico als grote winnaars.

Trump: symptoom, niet oorzaak

Trump gebruikt economisch beleid juist om anderen te schaden. Hij geeft niets om Amerikaanse bondgenootschappen. Hij dreigt met militaire veroveringen van Groenland en het Panamakanaal. Maar Trump is meer symptoom dan oorzaak. Ook Poetin, Xi Jinping, Modi en Lula willen de machtsbalans verschuiven.

Trump verheft tarieven naar het hoogste niveau in meer dan een eeuw. Vier redenen waarom hij van tarieven houdt: unilaterale macht zonder Congres, potentiÃ«le inkomsten van $300 miljard, onderhandelingsmacht, en het stimuleren van onshoring in strategische sectoren. Semiconductors, medische voorzieningen, defensie-uitrusting en kritische mineralen, waar Amerikaanse importafhankelijkheid van China vaak 80% bedraagt, moeten terug naar huis.

Trump bouwt geen nieuwe orde, hij verstoort de bestaande. En verrassend veel landen buiten het Westen vinden dat niet erg. Zijn â??Board of Peaceâ?• trekt interesse van Turkije, Saoedi-ArabiÃ«, Pakistan â?? meestal dictaturen die zich lang buitengesloten voelden. Een persoonlijke versie van BRICS, niet rond democratie maar rond grieven tegen de status quo. Carney waarschuwt terecht: het effect is geen geleidelijke verandering, maar een snelle breuk. Partners zoeken alternatieven. Gewoonten van samenwerking verdwijnen. Eenmaal losgemaakt, zijn die banden niet makkelijk te herstellen. Het duurt een generatie om een bos te laten groeien, en een uur om het af te branden, volgens Larry Summers.

Beleggingsimplicaties

Diversifieer geografisch en valutair, want geopolitiek risico is niet te vermijden. Elke regio kent spanningen: Arctisch gebied (Rusland-China-NAVO competitie), Taiwan (Straat van Taiwan als nieuw geopolitiek middelpunt van de wereld), Midden-Oosten (proxy-conflicten), zelfs de ruimte (satellietdominantie).

Sectoren die profiteren van het economisch nationalisme zijn semiconductors, industriÃ«le automatisering en natuurlijk defensie. Bedenk dan wel dat oorlogen niet gewonnen worden met de wapens van de vorige oorlog. De toekomst ligt dus niet in tanks en jachtvliegtuigen, maar in drones en cybersecurity. Chipsproducenten zijn de wapenproducenten van de toekomst.

Daarnaast zijn er natuurlijk de nationale kampioenen: technologiebedrijven die een dominante positie innemen in de mondiale economie en als strategisch cruciaal worden beschouwd voor technologische voorsprong en innovatiekracht, waarbij ze vaak marktleidend zijn in cloudcomputing, sociale media, e-commerce, kunstmatige intelligentie, semiconductors of digitale platforms. Deze techgiganten genieten enorme schaalvoordelen door netwerkeffecten en datamonopolies, beheersen kritieke digitale infrastructuur, en worden door hun thuislanden beschouwd als essentieel voor economische competitiviteit en nationale veiligheid, wat steeds vaker zal betekenen dat hun monopolie niet wordt aangepakt op basis van het mededingingsrechte en privacywetgeving.

De nieuwe wereldorde zorgt ook voor terugkeer van industriebeleid, waarbij overheden actief investeren in strategische sectoren om economische onafhankelijkheid en technologische voorsprong te waarborgen, creÃ«ert kansen in sectoren die essentieel zijn voor de economische transitie en nationale veiligheid. Energie-infrastructuur profiteert van grootschalige overheidsinvesteringen in elektriciteitsnetten, energieopslag en hernieuwbare energie om de energietransitie te versnellen en strategische afhankelijkheid te verminderen. Robotica en automatisering worden gestimuleerd door subsidies en belastingvoordelen om de productiviteit te verhogen, arbeidsschaarste op te vangen en productie te reshoren naar het thuisland. Drones en autonome voertuigen genieten van toenemende overheidssteun vanwege hun strategische waarde voor logistiek, defensie, surveillance en transport,

waarbij investeringen in R&D, testfaciliteiten en regelgeving de commercialisering van deze technologieÃ«n versnellen en vroege marktleiders in staat stellen dominante posities op te bouwen in opkomende markten met hoge groeipotentie.

Han Dieperink, Chief Investment Officer

Disclaimer

Abonneer op deze nieuwsbrief via

www.aureus.eu/nieuwsbrief